

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо удосконалення окремих елементів фінансового контролю»

1. Мета

Метою розробки проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо удосконалення окремих елементів фінансового контролю» (далі – законопроект) є підвищення ефективності моніторингу способу життя шляхом усунення правової невизначеності щодо повноважень Національного агентства з питань запобігання корупції (далі – Національне агентство) здійснювати моніторинг способу життя суб'єктів декларування.

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Законопроект розроблено на виконання п.п. 4 п.п. 2.4.3. п. 2.4. розділу 2 Антикорупційної стратегії на 2021 – 2025 роки, затвердженої Законом України від 20.06.2022 № 2322-ІХ, п.п. 1.4.3.4.1. додатку 2 до Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 04.03.2023 № 220.

Одним із дієвих інструментів фінансового контролю, який дозволяє виявляти невідповідність рівня життя суб'єктів декларування наявним у них та членів їх сім'ї майну і одержаним ними доходам згідно з декларацією особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, є моніторинг способу життя (далі – МСЖ).

Разом з тим, у ст. 51⁴ Закону України «Про запобігання корупції» (далі – Закон) визначені норми, які негативно впливають на ефективність проведення МСЖ та можуть призвести до оскарження результатів його проведення.

Так, правова невизначеність щодо повноважень Національного агентства здійснювати МСЖ суб'єктів декларування полягає у такому.

По-перше, у законодавстві відсутнє визначення окремих понять, зокрема «вибірковий моніторинг способу життя», «надмірне втручання у право на недоторканність особистого і сімейного життя особи».

По-друге, законодавством наводиться неоднозначний перелік підстав для проведення МСЖ. Зокрема, згідно з ч. 2 ст. 51⁴ Закону Національне агентство має можливість розпочати МСЖ на підставі інформації, отриманої від фізичних та юридичних осіб, а також із медіа та інших відкритих джерел інформації, яка містить відомості про невідповідність рівня життя суб'єктів декларування задекларованим ними майну і доходам. При цьому ч.1 цієї статті визначає, що Національне агентство здійснює вибірковий моніторинг способу життя суб'єктів декларування з метою встановлення відповідності їх рівня життя наявним у них та членів їх сім'ї майну і одержаним ними доходам. Отже, наведені норми прямо не передбачають можливості самостійно виявляти ознаки корупційних

правопорушень, а ставлять можливість розпочати здійснення МСЖ у залежність від третіх осіб.

По-третє, наразі існують штучні обмеження повноважень Національного агентства щодо обсягу інформації, яка може бути перевірена під час МСЖ. Так, у статті 51⁻⁴ Закону зазначено, що метою моніторингу способу життя є перевірка рівня життя декларантів наявним у них та членів їх сім'ї майну і одержаним доходам, згідно з декларацією особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Проте у зв'язку з приховуванням посадовцями своїх статків, при здійсненні моніторингу способу життя виникає необхідність у здійсненні аналізу активів, набутих іншими фізичними або юридичними особами за дорученням суб'єкта декларування. Однак норми статті 51⁻⁴ Закону не дають однозначного розуміння меж і підстав можливого збору інформації щодо третіх осіб.

По-четверте, наявна конкуренція норм щодо оформлення результатів МСЖ. У абз. 1 ч. 4 ст. 51⁻⁴ Закону зазначено, що встановлення невідповідності рівня життя суб'єкта декларування задекларованим ним майну і доходам є підставою для здійснення повної перевірки його декларації. При цьому у абз. 2 ч. 4 ст. 51⁻⁴ Закону вказується, що за результатами моніторингу способу життя матеріали безпосередньо відправляються до спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції.

Наведене у сукупності зумовлює ряд негативних наслідків, які полягають у:

1) невиправданому звуженні обсягу інформації, яку необхідно проаналізувати з метою виявлення ознак корупційних і пов'язаних із корупцією правопорушень, що може призвести до зниження ефективності виявлення вказаних порушень;

2) підвищеному ризику оскарження результатів проведення МСЖ;

3) уникненні суб'єктами декларування відповідальності за вчинені правопорушення;

4) зниженні рівня виявлення ознак незаконного збагачення чи необґрунтованості активів.

Зазначене зумовлює необхідність у внесенні змін до Закону України «Про запобігання корупції».

3. Основні положення проекту акта

Законопроектом передбачено внесення змін до ст. 11 Закону України «Про запобігання корупції» у частині визначення повноважень Національного агентства щодо здійснення моніторингу способу життя суб'єктів декларування та виключення ст. 51⁻⁴ із Закону України «Про запобігання корупції».

4. Правові аспекти

Правовими підставами розроблення законопроекту є Конституція України та Закон України «Про запобігання корупції».

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація законопроекту не вплине на надходження та витрати державного та/або місцевих бюджетів.

6. Позиція заінтересованих сторін

Законопроект потребує проведення публічних консультацій.

Законопроект не стосується питань функціонування місцевого самоврядування, прав та інтересів територіальних громад, місцевого та регіонального розвитку, соціально-трудової сфери, прав осіб з інвалідністю, функціонування і застосування української мови як державної.

Законопроект не стосується сфери наукової та науково-технічної діяльності.

7. Оцінка відповідності

Проект закону за своєю метою не суперечить статтям 14 та 22 розділу III «Юстиція, свобода та безпека» Угоди між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.

Проект закону за предметом правового регулювання не стосується Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини.

У законопроекті немає положень, що:

- впливають на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- містять ризики вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією;

- створюють підстави для дискримінації.

З урахуванням п. 3 § 70 Регламенту Кабінету Міністрів України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18.07.2007 № 950, відсутній перелік законів, прийняття або перегляд яких необхідно здійснити для реалізації положень законопроекту.

8. Прогноз результатів

Прийняття закону призведе до суттєвої інтенсифікації проведення МСЖ. Це зумовить збільшення кількісних показників з виявлення ознак корупційних і пов'язаних з корупцією порушень, зокрема, у першу чергу таких, як набуття необґрунтованих активів та незаконне збагачення.

Розв'язання проблеми суттєво вплине також і на якісні показники проведення МСЖ. Це обумовлено тим, що унормування здатності Національного агентства отримувати ширше коло інформації, а головне – самостійно виявляти ознаки порушень, зумовить можливість виявляти більш латентні правопорушення.

Реалізація законопроекту не впливатиме на ринкове середовище, забезпечення захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання, громадян і

держави; розвиток регіонів, підвищення чи зниження спроможності територіальних громад; ринок праці, рівень зайнятості населення; громадське здоров'я, покращення чи погіршення стану здоров'я населення або його окремих груп; екологію та навколишнє природне середовище, обсяг природних ресурсів, рівень забруднення атмосферного повітря, води, земель, зокрема забруднення утвореними відходами, інші суспільні відносини.

**Голова Національного агентства
з питань запобігання корупції**

Олександр НОВІКОВ